

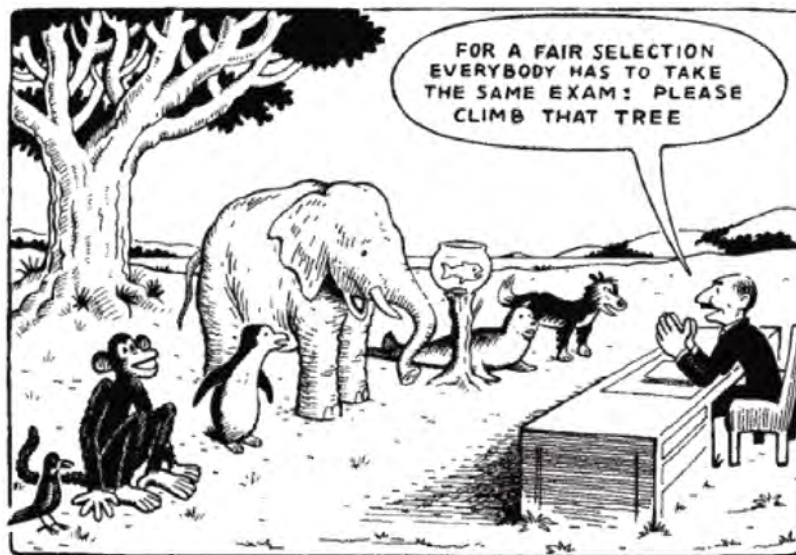
Beoordelen van LO, niet zo'n eenvoudige zaak

Eerlijk beoordelen is nog niet zo'n eenvoudige zaak. Er is natuurlijk discussie over wel of niet beoordelen. Ik ben voorstander van wel beoordelen omdat dit het leerproces kan versnellen en motiverend kan werken maar zoveel mogelijk formatief. Beoordelen kan motiverend werken door het gebruik van rubrics. De kracht van de rubrics zit in de effectiviteit van de foutenanalyserende aanpak. Je gaat het pas zien als je het doorhebt (Cruijff)! Daarnaast vind ik dat er geen onvoldoendes moeten worden gegeven tenzij er onvoldoende inzet is. De reden is dat bij LO iedereen moet kunnen meedoen en dat LO in de bovenbouw naar behoren (v/g) moet worden afgesloten. Hierbij een poging om dat inzicht te delen aan de hand van een aantal concrete voorbeelden voor de technische aspecten van de atletiek. Als uitgangspunt heb ik de BSM toetsvoorbeelden (Anthoni et al., 2010) genomen en gekozen voor een aantal atletiekonderdelen die niet in die handleiding staan. | Guus Klein Lankhorst

Mengpaneel

Het uitgangspunt is het Mengpaneel van Borghouts & Slingerland (2015). Dat is gebaseerd op motiverend toetsen (zie figuur 1). Het model werkt met motiverende beoordelings-elementen en is gebaseerd op de drie psychologische basisbehoeften; autonomie, verbondenheid en competentie (Ryan & Deci, 2017).

Het duiden van criteria en groeigerichte feedback werkt motivatie verhogend. Het geeft aan dat de motivatie van de leerling stijgt door meer elementen in de beoordeling te plaatsen zoals inspraak, vormen van feedback, leerling mag zelf beoordelen, rekening houden met verschillen en gevoelens. In de tweede afbeelding gaat het over vijf basisvoorwaarden voor een goede beoordeling. De beoordeling geeft een representatief beeld wanneer de validiteit en betrouwbaarheid in orde is. De beoordeling moet haalbaar zijn in de tijd en ook aansluiten bij wat leerlingen kunnen. De beoordeling behoort aan te sluiten bij relevante doelen en relevante toetsopdrachten. Er moet afstemming zijn met doelstellingen, lesinhouden en beoordeling, alle bewegingsbekwaamheden zijn gedekt in het totale toetsprogramma. En als laatste moet er ruimte zijn voor leerwinst door voldoende tijd te geven en te werken met doorlopende leerlijnen (Borghouts & Slingerland, 2015).

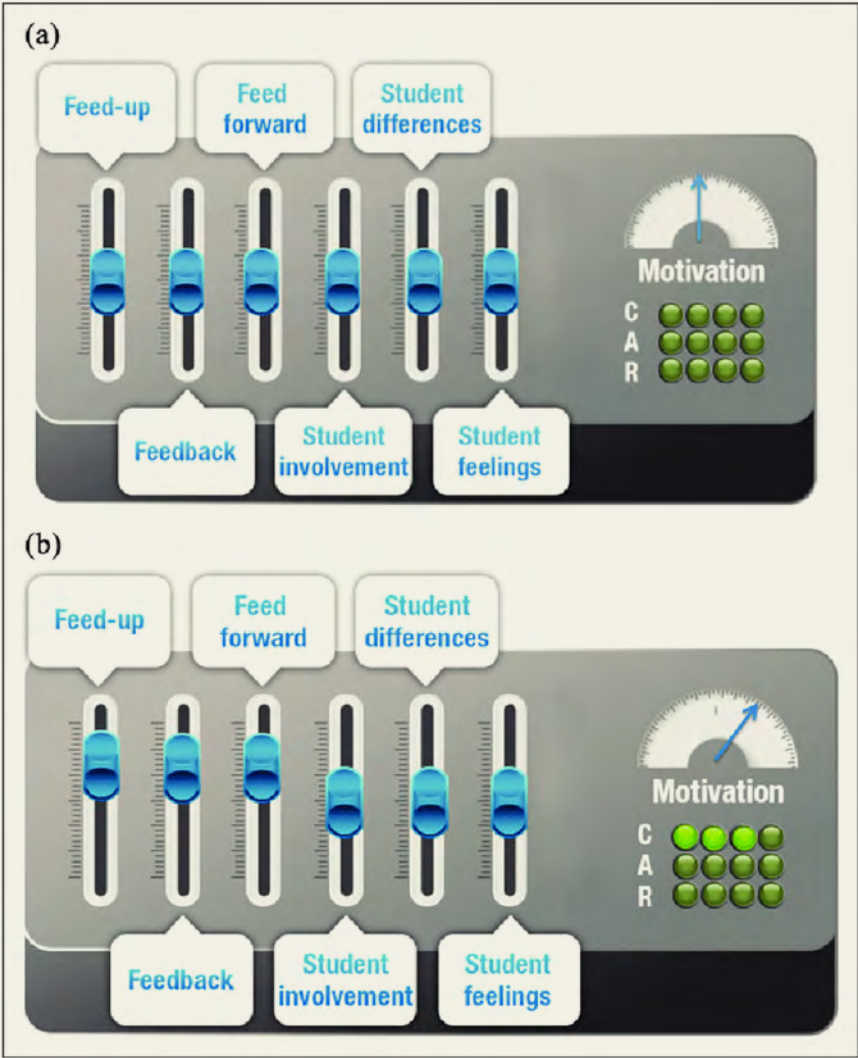

Assessments

Volgens Melograno (2007) is het wel duidelijk waar een goed beoordelings-systeem aan moet voldoen. Dit bestaat uit vijf normen; een helder doel, duidelijke normen, goed ontwerp, effectieve communicatie en leerling-betrokkenheid. Daarnaast is er de keuze tussen *peer-assessment* en *self-assessment*. Bij *peer-assessment* waar leerlingen elkaar gaan beoordelen, bestaat de kans dat de leerlingen elkaar hoger gaan beoordelen ‘omdat het hun vriendje is’. Bij *self-assessment* gaat de leerling zichzelf beoordelen. Hierbij krijgt de leerling de leerdoelen meer helder. *Self-assessment* werkt motive-rend. De leerlingen gaan elkaar filmen en vervolgens gaat de leerling kijken naar zijn eigen filmpje en dit beoor-delen aan de hand van de rubric. Hij stuurt dit filmpje en zijn eigen beoor-deling op naar de docent zodat deze kan controleren of de beoordeling overeenkomt met de ingevulde rubric.

De lessen worden zo opgebouwd dat alle niveaus uit de psychomotori-sche taxonomie van Dave doorlopen worden (zie figuur 2). Het start met imiteren van het voorbeeld/plaatje van de docent (*monkey see, monkey do*), vervolgens gaan de studenten oefenen, dan wordt de techniek inge-slepen, daarna gaan ze verschillende bewegingen combineren en tenslotte automatiseren (onbewust bekwaam).

Figuur 1 Mengpaneel van Borghouts & Slingerland (2015)

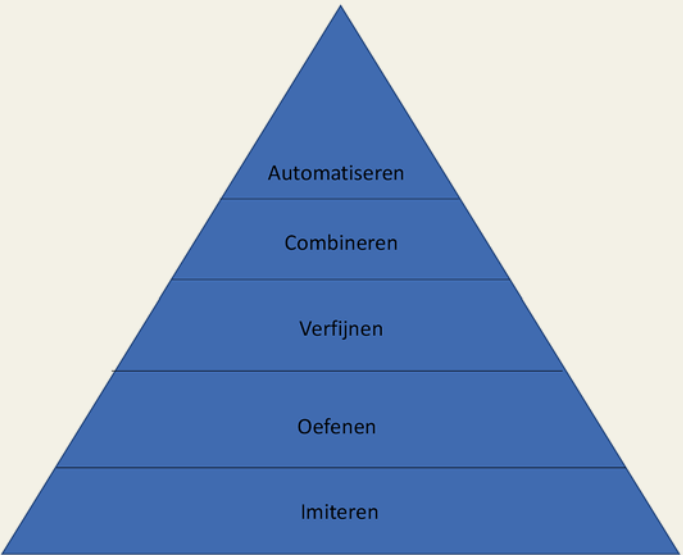
De rubrics zijn vorig jaar getest bij stu-denten van de ALO-pabo Groningen. Eerst werd er gewerkt met rubrics

van vier categorieën O-V-G-E (onvol-doende, voldoende, goed en excel-lent). Het bleek dat dit onvoldoende discriminerend was. Studenten gaven zichzelf vaak een goed. Vervolgens zijn er fijnmaziger rubrics ontwikkeld met zestien categorieën (zie voor-beelden atletiek van parallelstraddle in tabel 1). Dit houdt in dat we van een holistische naar een analytische rubric gaan. En er wordt gekozen voor één aspect namelijk Bewegen en geen andere zoals bijvoorbeeld Bewegen en regelen.

Sportfolio

Borghouts et al. (2013) heeft een beoordelingsspectrum ontwikkeld van globaal naar gespecificeerd (zie figuur 3). Hierbij geeft hij ook aan dat het beoordelen aan de hand van (vaste of variabele) criteria (in een rubric) op een lager niveau is dan als er gewerkt wordt met een (s) portfolio.

Figuur 2 Taxonomie van Dave (1970)

Psychomotorische taxonomie van Dave (1970)

Tabel 1 Beoordeling parallelstraddle

	Onvoldoende (<5,5) Niveau 1/ groen	Voldoende (5,5 - 7,0) Niveau 2/ blauw	Goed (7,1 - 8,5) Niveau 3/ rood	Uitstekend (8,6 -10) Niveau 4/ zwart
1. Aanloop	Maakt een 3-pas aanloop in een rechte lijn, heeft t e weinig versnelling of onregelmatig ritme. Zakt weg in laatste passen	Maakt een 3-pas en aanloop is ritmisch versnellend. Loopt actief aan en zakt niet weg.	Maakt een 5-pas, er wordt een actief versnellende aanloop gemaakt (recht op, hoge knie-voering, trots lopen)	Maakt een 5-pas, komt op de goede plek uit voor de afzet waarbij de laatste pas lang is (voor de rem-hef werking).
2. Afzet	Zet af met het goede been (voet dichtst bij de mat) en wijst naar midden van de mat. Mist ondersteuning van armen en benen.	Het lichaam bij de afzet nagenoeg recht op is (lang maken). Het zwaaibeen wordt enigszins actief opgezwaard.	De laatste pas en afzet worden actief (efficiënt) gemaakt. Er ontstaat bij de latpassage een duidelijke vlakke lichaamshouding.	Gebruikt het andere been en de beide armen actief als ondersteuning van de afzet; de afzet is explosief
3. Zweeffase	Duikt over de lat of heeft het lichaam recht op bij de latpassage	Het lichaam passeert enigszins parallel de lat (maakt 3/8-ste draai).	Er wordt gesprongen met gestrekt opzwaaibeen en de lat wordt volledig parallel gepasseerd (voldoende rotatie longitudinale en transversale as).	De uitvoering voldoet aan de criteria van 'goed' en de beweging wordt vloeiend en flitsend uitgevoerd en deze leidt tot een optimale prestatie.
4. Landing	Land alleen op voet of eerst op de handen	Maakt 3-puntslanding; eerst de voet daarna de handen	Rolt door na 3-punts landing	Rolt door over schouder tot op de rug.

Een zelf ingevulde rubric zou goed passen in een Sportfolio. De rubrics zouden nog verbeterd kunnen worden wanneer de aangegeven niveaus verduidelijkt worden met filmpjes. In je vaksectie zou je de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid kunnen checken en verbeteren door het vier-ogenprincipe toe te passen. Dat wil zeggen dat je de beoordeling ook laat doen door een collega en vervolgens de resultaten naast elkaar neerlegt en dit laat bespreken. Zie tabel 2 op de volgende pagina voor valkuilen bij de beoordeling.

De praktijk

De ene leerling filmt de prestatie (bijvoorbeeld de straddle) van de andere leerling en andersom. Daarna gaat de leerling zijn eigen filmpje beoordelen aan de hand van de rubric. Dit levert hij in bij de docent. De docent kijkt of hij het eens is met de leerling en stelt eventueel bij. Zou je het nog objectiever willen dan is er de optie dat de docent LO de filmpjes van zijn klas laat beoordelen door een collega LO van een parallelklas en vice versa. Maar dit kost wel meer tijd omdat je dan alle

filmpjes moet bekijken. Er is dan wel een kleine kans op fraude: deze collega herkent niet als er iemand anders op het filmpje te zien is dan de leerling die gesprongen heeft. De eigen docent zou dan alsnog die check moeten doen. Tijdens de lessen (bijvoorbeeld vier lessen hoogspringen) maar ook tijdens de toetsing kunnen de studenten feedback krijgen van elkaar en van de docent als ze daar behoefte aan hebben. Dat betekent dat de leerlingen vier weken lang bezig

zijn met formatieve toetsing, pas de laatste les is er de summatieve toetsing (cijfer). De leerling filmt in meerdere lessen en mag zelf kiezen welk filmpje (de beste) hij instuurt. Tevens stuurt hij zijn beoordelingsformulier op, de docent checkt of hij het hiermee eens is. Na de toets zou de toetsing geëvalueerd moeten worden met de leerlingen. Voor inzet zou de leerling apart beoordeeld moeten worden. Mocht je een onvoldoende voor inzet willen geven dan is het wel handig dat je dit

Figuur 3 Beoordelingsspectrum met toenemende leerlingbetrokkenheid (Borghouts, Van Dokkum en Slingerland, 2013)

Tabel 2 Valkuilen bij de beoordeling die te maken hebben met persoonlijke kenmerken van de leerling (Aalders, 2016)

Discriminatie/stereotype	Een ongunstige beoordeling op grond van oneerlijke vooroordelen (ras, sekse, geloof, handicap). 'Meisjes kunnen niet goed abstract denken.' 'Zij is het enige meisje tussen de mannelijke techneuten, zij heeft vast talent.'
Sympathie	Een gunstige beoordeling is het gevolg van het feit dat de beoordelaar de leerling sympathiek in plaats van competent vindt.
Antipathie	Een ongunstige beoordeling is het gevolg van het feit dat de examinerator de leerling niet sympathiek in plaats van incompetent vindt.
Halo-effect	De beoordelaar veronderstelt dat, als één bewijsstuk goed of slecht is, alle andere bewijzen ook wel even goed of slecht zullen zijn. Een gunstige indruk op een aantal criteria wordt doorgezet in een gunstige beoordeling op andere criteria. • 'Die jongen heeft zo enorm zijn best gedaan, dat zit wel goed'. • 'Wow, wat een goede start van de presentatie, dan zit de inhoud ook wel goed'.
Horn-effect	Een ongunstige indruk op een aantal criteria wordt doorgezet in een ongunstige beoordeling op andere criteria. • 'Die meiden zaten alleen maar te kletsen tijdens de lessen, wordt vast niets'. • 'Verdorie, waarom deed deze leerling niets met mijn feedback over literatuurverwijzingen?'
Vooroordeel	Het oordeel over de leerling is gebaseerd op vooronderstelde eigenschappen van het individu en/of geleverde bewijzen of op eerdere ervaringen (de zichzelf waarmakende voorspelling).
Ontwikkeling beoordelen in plaats van kwaliteiten	De beoordelaar besteedt te veel aandacht aan de inspanning en/of vooruitgang van de leerling in plaats van de aanwezige kwaliteiten.

goed kunt duiden. Hiervoor kun je een rubric gebruiken over inzet. Uiteraard is een voorafgaand gesprek hierover wel op zijn plaats voordat dit cijfer op het rapport komt en de leerling de kans heeft om zich te verbeteren.

Als een leerling nooit om feedback vraagt, dan zou je deze leerling bepaalde vragen kunnen stellen: Wat gaat goed in je beweging? Waar zou je jezelf nog willen verbeteren?

Enkele tips voor het formuleren van adequate en informatieve feedback (Aalders, 2016):

- formuleer de feedback positief en niet bedreigend;
- neem geen nieuwe informatie op in de feedback;
- gebruik als het functioneel is toelichtende afbeeldingen in de feedback;
- varieer met het taalgebruik in de feedback;
- geef vaak feedback op onderdelen;
- geef specifieke en gedetailleerde feedback;
- focus op prestatie in plaats van persoon;

- geef op tijd feedback: liever minder goed dan (te) laat;
- geef begrijpelijke feedback.

Tenslotte is het handig om het toetsen zelf te evalueren met leerlingen wat ze ervan hebben gevonden.

Conclusies
1 Basisontwerp

Het idee leeft dat er over het algemeen in ons vak LO getoetst wordt met te weinig discriminerende rubrics of helemaal geen rubrics. Er zouden dus (fijnmazige) rubrics ontwikkeld moeten worden zodat leerlingen hun eigen vaardigheid beter kunnen analyseren en er zodoende meer inzicht in

krijgen. Dit kan het beste gebeuren aan de hand van een kalibreersessie met (een groepje van) docenten. De rubrics moeten niet alleen betrouwbaar, valide en transparant zijn maar ook haalbaar en motiverend. Het zou het mooiste zijn om er een aanvullend (s)portfolio aan toe te voegen waarin de leerlingen vastleggen wat ze hebben geleerd maar dit is in de praktijk wellicht moeilijk te realiseren.

2 Construeren en normeren van de toets

De niveaus zouden verduidelijkt kunnen worden door aanvullend filmpjes te maken zodat voor de leerlingen de verschillen goed te duiden zijn (hoe ziet een voldoende sprong eruit,

De rubrics moeten haalbaar en motiverend zijn

De rubrics zouden zo in elkaar moeten zitten dat een leerling bij voldoende inzet altijd op een voldoende uitkomt

hoe ziet een goede sprong eruit?), er wordt dan dus bijgedragen aan transparantie en hanteerbaarheid van het toetsinstrument. Er zou meer structuur kunnen worden aangebracht in de niveaus door ze fijnmaziger onder te verdelen. Bijvoorbeeld bij hoogspringen een onderverdeling maken in aanloop, afzet, zweeffase en landing. En dan elke categorie verdelen in onvoldoende, voldoende, goed en uitstekend.

3 Afnemen

Er zou elke keer een evaluatie van de toetsing met leerlingen moeten plaatsvinden vlak na het moment dat de toets is geweest. Dit gaat dus over de inrichting van het toetsmoment.

4 Beoordelen, verwerken en analyseren

Ter bevordering van de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid zou er gekalibreerd moeten worden met de vakcollega's om samen een aantal ingeleverde werken (filmpjes via PowerPoint) te bespreken en normeren. Tevens kun je deze betrouwbaarheid verhogen door het vier-ogenprincipe door docenten onderling toe te passen. Hierbij worden de resultaten van de ene klas nagekeken door een andere dan de eigen docent, zodat een docent niet zijn eigen studenten beoordeelt en vice versa. Het gaat hierbij om kruislings nakijken, daarbij wordt het eindresultaat objectiever bekeken omdat de beoordelaar de

leerling en het leerproces niet kent en dus bijvoorbeeld niet kan beoordelen hoeveel de leerling heeft bereikt vanaf 0-punt of geleverde inspanning. Dit kost echter wel meer tijd.

5 Inzet

De rubrics zouden zo in elkaar moeten zitten dat een leerling bij voldoende inzet altijd op een voldoende uitkomt qua bewegingsvaardigheid. Een leerling wordt namelijk niet geselecteerd op zijn motorische vaardigheid. Het werkt niet motiverend om een leerling een onvoldoende te geven op zijn motorisch kunnen. De docent is uiteraard vrij om te beoordelen in woorden of cijfers. Daarnaast heeft het mijn voorkeur dat inzet en beweegvaardigheid gescheiden worden zodat je geen appels met peren aan het vergelijken bent. Dus een apart cijfer voor inzet op het rapport en een apart cijfer voor motorische vaardigheid. Eventueel zou je ook nog een categorie kennis (over vaardigheden) kunnen toevoegen. De docent zou zich sterk moeten maken om meerdere categorieën voor LO op het rapport te krijgen omdat de leerling niet voor ons vak wordt geselecteerd.

6 Werkdruk

Deze manier zou de docent tijd moeten opleveren. Meestal heeft hij wel een globaal beeld van zijn leerlingen en checkt hij snel de cijfers die de leerlingen zichzelf gegeven hebben. Alleen bij twijfel pakt hij de rubric en

het filmpje erbij om te checken of het self-assessment wel klopt en kan hij eventueel het cijfer aanpassen.

7 Opbrengsten

De leerlingen krijgen veel meer inzicht in de beweging en wat geleerd moet worden. Hierdoor stijgt de motivatie en leert hij beter bewegen.

Voorbeeld

Achter de onderstaande QR-code of hyperlink staan enkele praktijkvoorbeelden van atletiek. Het gaat om de rubrics eigen vaardigheid techniek bij atletiek die ontwikkeld zijn op basis van bovengenoemde theorie uitgaande van de dominante handelingen. Het gaat om discus, straddle, polsstokhoogspringen, hordelopen en sprinten. De kleuren komen overeen met de moeilijkheidsgraad van de skipistes. Hierbij is groen het eenvoudigste en zwart de moeilijkste. ●

Scan of klik *hier* naar meerdere atletiek voorbeelden

Bronnen

Scan of klik *hier* naar de bronnen

Contact

guuskleinlankhorst@gmail.com

Kernwoorden

beoordelen LO, rubrics, atletiek